

Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk
Zeszyt 268, rok 2017, s. 186-209

Beata Stelmach-Fita

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Instytut Geografii,
Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej; ul. Podchorążych 2,
30-084 Kraków; bfit@up.krakow.pl

Dominika P. Brodowicz

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Katedra Miasta Innowacyjnego,
Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie; Al. Niepodległości 162; 02-554 Warszawa;
dominika.brodowicz@sgh.waw.pl

BAZA WIEDZY O REGIONIE I JEJ ROLA W ROZWOJU TERYTORIUM

Abstract: The Knowledge Base about the Region and Its Role in the Development of the Territory. Currently at the regional level there are numerous analyses and researches, which are valuable source of information, yet not continued in any manner beyond publication of results. Furthermore, it is impossible to evaluate them properly, while in each voivodeship they include and evaluate different issues and trends.

Measurement and evaluation of socio-economic and spatial development of regions is complex and challenging, but it is essential for proper planning. Accurate statistical and planning information systems need to be introduced to create objective tools. Diagnosis of socio-economic situation of each region should be complex, yet refer to universal groups of indicators and indexes used in all regions. Currently, only selected indicators are monitored by the Ministry of Development, like in Report of socio-economic, regional and spatial report. Moreover, Marshalls' offices develop large quantities of various spatial data, which properly classified and shared openly could be used by citizens enable better understanding of the region, which is one of the benefits for them indicated even in Digital Agenda for Europe.

On this basis, the article focuses on the problem of monitoring of issues and trends in regions and presents results of initial primary research commenced in late 2016. Study represents qualitative approach. Main method applied in research were in-depth interviews with selected representatives of Regional Territorial Observatories. Proposed universal method of sharing information about regions is based on five groups of external factors of development: 1) social, 2) technological, 3) economic, 4) ecological and 5) political, also referred as STEEP technique, which is commonly used in Foresight projects focused on the long-term strategic planning not only in business environment but also in regions and cities.

Keywords: Data integration, entrepreneurs, local government, mentoring of socio-economic and spatial changes, public administration.

JEL codes: R50, R10, R52

Wprowadzenie

Przyjęcie 13 lipca 2010 r. przez Radę Ministrów *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie* (KSRR) wskazuje na konieczność wprowadzenia instytucjonalnych i systemowych zmian dostosowawczych na szczeblu rządowym i samorządowym w celu skutecznej i efektywnej realizacji nowej koncepcji polityki rozwoju. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego* wymienia dwie instytucje służące realizacji polityki regionalnej: – na poziomie krajowym: Krajowe Obserwatorium Terytorialne (KOT) i na poziomie regionalnym Regionalne Obserwatoria Terytorialne (ROT).

Głównym celem badań jest ocena aktualnego dostępu do wiarygodnych, kompletnych informacji i danych o zjawiskach społeczno-gospodarczych i przestrzennych, w tym porównywalnych dla wszystkich województw, które są potrzebne wielu użytkownikom, w tym do wsparcia, monitorowania polityki rozwoju, a zwłaszcza polityki przestrzennej, która jest integralnym elementem polityki rozwoju.

Zadaniem regionalnych obserwatoriów terytorialnych, koordynowanych przez regionalne centra analiz strategicznych, miało być w szczególności prowadzenie badań i analiz strategicznych dotyczących aktualnej sytuacji, trendów rozwojowych i prognozowanie zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w regionie, wykorzystywanie prowadzonych prac diagnostycznych na potrzeby działalności operacyjnej i planowania strategicznego,

wspieranie budowy odpowiedniego systemu monitorowania procesów rozwojowych w regionie i efektów prowadzonej polityki rozwoju. W założeniach ROT miały być instytucją sieciową, sformalizowaną, działającą według przyjętych standardów, współpracująca ze wszystkimi jednostkami samorządu terytorialnego. System obserwatoriów terytorialnych miał **dostarczać solidne podstawy diagnostyczne** (w tym obiektywna ocena zjawisk i procesów rozwoju) oraz **instrumenty służące do prognozowania rozwoju** [Grochowski 2011]. Wypracowano już wiele rozwiązań odnośnie do współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym – przekazywane wskaźniki do GUS wynikające ze strategii rozwoju województw – zakładka STRATEG. Ze wstępnych badań wynika, że nie wszystkie potrzebne informacje są i mogą być udostępniane w GUS. W monitorowaniu polityki rozwoju uwaga została skupiona głównie na weryfikacji realizacji polityki spójności i związanych z tym wydatków. Grochowski określając kształt ROT wskazuje jako jego podstawę – „Bank informacji o regionie”. Takiego terminu użyto również w treści prezentacji Regionalnego Centrum Analiz Strategicznych wyjaśniając jego znaczenie, tj. **Bank informacji o regionie** – zbiór wybranych opracowań, zestawienie linków do wybranych źródeł danych i informacji oraz zestawienie wybranych jednostek istotnych ze względu na monitoring rozwoju i kształtowanie przestrzeni społeczno-gospodarczej regionu; uwzględnia: raporty i analizy – zestawienie wybranych opracowań przydatnych do monitorowania rozwoju regionu, których autorami są jednostki rządowe i samorządowe różnego szczebla, instytucje naukowe i firmy komercyjne (Informacje i dane dostępne online) [RCAS 2013] ¹.

Ponadto urzędy marszałkowskie wytwarzają duże ilości różnego rodzaju danych przestrzennych, które odpowiednio uporządkowane i udostępniane mogłyby być także wykorzystywane przez obywateli, którzy partycypują w kosztach ich tworzenia (podatki, prawo dostępu do informacji publicznej). Wskazują na to założenia i działania wpisane w Europejską Agendę Cyfrową 2030, która szczegółowo przybliżyła i popularyzuje to zagadnienie [Annoni 2011]. Proces monitorowania planowania i realizacji polityki rozwoju ma ograniczony wpływ na poprawę jakości polityk publicznych. W praktyce zarządzania na poziomie regionalnym nadal można napotkać liczne bariery wdrażania systemów monitorowania polityk publicznych, a tym bardziej wprowadzenia w całym kraju jakiegoś jednolitego systemu monitorowania trendów zmian najistotniejszych zjawisk społeczno-gospodarczych.

¹ [<https://www.slaskie.pl/zalaczniki/2013/04/29/1367215461/1367215535.pdf>].

Modele analiz² relacji pomiędzy uwarunkowaniami rozwoju, współzależności czynników kształtujących rozwój w badaniach typu *foresight* regionalny badają m.in.: na przykładzie województwa: łódzkiego – Rogut, Piasecki [2010], śląskiego – Klasik *et al.* [2010], małopolskiego – Mamica, Kopyciński [2010], mazowieckiego – Piwiński, Szewczyk [2010].

Autorzy badań podsumowali pierwszy etap pracy w artykule *Monitorowanie oraz udostępnianie informacji o zjawiskach społeczno-gospodarczych i przestrzennych w Polsce* [Stelmach-Fita *et al.* 2017] i stwierdzili potrzebę ich kontynuacji. Postawiono m.in. kolejne pytania badawcze: Jaką rolę odgrywają obecnie, a jaką mogłyby odgrywać Krajowe i Regionalne Obserwatoria Terytorialne? Czy na portalu każdego urzędu marszałkowskiego powinna powstać ujednoczona pod względem zawartości, struktury „Baza wiedzy o regionie”, gdzie byłyby udostępniane różnego typu dane opisowe i przestrzenne? Czy monitorowane są faktyczne zmiany zachodzące w polityce przestrzennej, będącej integralnym elementem polityki rozwoju i mającej istotny wpływ na pozostałe polityki publiczne? Czy udostępniane informacje, dane są użyteczne dla badaczy metodami typu *foresight*, planistów przestrzennych, urbanistów czy przedsiębiorców?

Udostępnianie danych społeczno-ekonomicznych i przestrzennych o regionie powinno odbywać się w sposób zintegrowany, tak aby ułatwić wykorzystanie potencjału wynikającego z ich ponownego wykorzystania, wspólnego przetwarzania (zestawiania, analizowania).

1. Mierniki oceny zmian w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym

W statystyce badań zjawisk społeczno-gospodarczych posługujemy się zbiorem zmiennych zwanym miernikami (wskaźnikami). Są to zmienne losowe opisujące efekty gospodarowania, czyli skalę i tempo rozwoju gospodarczego, a także przemiany strukturalne [Ziółkowski 2016]. Zbiór zmiennych według Ziółkowskiego objaśniający poziom rozwoju gospodarczego, osiągnięty w danej jednostce czasu i przestrzeni jest jedynie statystycznym przybliżeniem odpowiedzi na pytanie „jak jest?”. Liczba mierników jest nieograniczona. Jednak w praktyce – wobec niedostatków bazy informacyjnej, w tym źródłowych danych statystycznych – liczba możliwych do wykorzystania mierników jest niestety ograniczona. Zwykle mierniki oceny są wyrazem

² Modele przykładowe: VAFA, PSA, CFI, PeTaRDA, INFA, SATTIN, itd.

kompromisu między dążeniami do jak najszerzej oceny i analizy zmian a zakresem informacji źródłowych, możliwych do zgromadzenia. Przy czym dla określenia właściwego ich zbioru powinny one obejmować najważniejsze problemy związane z rozwojem i wyrażać zarówno ilościowe, jak i jakościowe aspekty rozwoju regionu. Ziółkowski [2016: 48] podkreśla, że polski system statystyki państwowej nadal nie jest dostosowany do potrzeb analizy zjawisk gospodarczych w wymiarze lokalnym. Publikowane przez urzędy statystyczne informacje statystyczne mają co najmniej roczne opóźnienie, co praktycznie uniemożliwia bieżące przedstawianie aktualnej sytuacji, występującej w gospodarce miasta. W rezultacie, zastosowane mierniki poziomu rozwoju gospodarczego odzwierciedlają nie tyle stan faktyczny, ile stan, jaki wynika z możliwych do zgromadzenia materiałów źródłowych, w tym danych statystycznych. Autor podaje podział na 5 grup mierników w sferze gospodarki jako proponowane do objęcia monitoringiem:

- Sektor rynkowy (np. rynek pracy, podmioty gospodarcze, handel zagraniczny)
- Sektor samorządowy (np. dochody budżetu jednostki, źródła, struktura)
- Mierniki syntetyczne – podstawowe (np. liczba pracujących, stopa bezrobocia)
- Mierniki wyspecjalizowane – uzupełniające (np. relacje ekonomiczne)
- Mierniki koniunktury (np. liczba bezrobotnych, liczba pozwoleń na budowę, itd.).

2. Teoretyczne podstawy badań typu foresight w kontekście społeczno-gospodarczym i przestrzennym

Na poziomie europejskim poza samymi miernikami oceny zmian w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym stosowane są usystematyzowane metodologie obejmujące wiele narzędzi i informacji, w tym *foresight*. Zgodnie z definicją dostępną na stronie internetowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego *foresight* można określić, jako działania zmierzające do *kreowania kultury myślenia społeczeństwa o przyszłości, w którym zarówno naukowcy, jak i przedstawiciele świata gospodarki oraz administracji publicznej biorą udział w wyznaczaniu strategicznych kierunków badań i rozwoju technologicznego w celu przysporzenia jak największych korzyści społecznych*

*i ekonomicznych*³. Jest to także rodzaj usystematyzowanego myślenia, które umożliwia przewidywanie przyszłości, zarządzanie nią, a nawet kreowanie [Rogut, Piasecki 2010: 12]. Elementami charakterystycznymi dla *foresightu* są [Akademickie Mazowsze 2030, 2010, 2011]:

- Myślenie o przyszłości przez analizę sytuacji i trendów rozwoju;
- Angażowanie w dyskusje o przyszłości możliwie szerokiej grupy interesariuszy, takich jak przedsiębiorcy, naukowcy, przedstawiciele administracji publicznej, organizacji pozarządowych i społecznych;
- Sporządzanie wizji przyszłości w postaci alternatywnych scenariuszy;
- Kształtowanie przyszłości przez tworzenie rekomendacji opartych na opracowanych scenariuszach oraz zidentyfikowanych trendach i wyzwaniach.

Foresight używany jest od lat 50. ubiegłego wieku w takich dziedzinach, jak: przemysł, nowoczesne technologie, rozwój regionalny, czy planowanie przestrzenne w celu budowania średnio- lub długookresowych strategii i wizji rozwoju wykorzystywanych do podejmowania bieżących decyzji. Proces ten, często określany jako metodologia, ma zarówno zalety, jak i wady [ibidem]. Umożliwia kreślenie długoterminowych planów i udział szerokiej grupy interesariuszy, ale jest złożony, relatywnie długi (od kilku tygodni, do kilku miesięcy i lat), wymaga udziału wielu interesariuszy, dotyczy długiego okresu (od kilku do kilkudziesięciu lat), a jego wyniki ze względu na horyzont czasowy, którego dotyczą są niepewne. Należy mieć na uwadze, że *wiedza foresightowa nie opisuje realnej rzeczywistości, w związku z czym może być oceniana wyłącznie z punktu widzenia prawdopodobieństwa zdarzeń/zjawisk/procesów, nie zaś ich przewidywalności* [Rogut, Piasecki 2010: 13]. Odwołując się do syntetycznego schematu procesu *foresight* opracowanego przez Hortona [1999: 6] (ryc. 1) powinien on składać się z trzech faz. Pierwszej, obejmującej wkład merytoryczny, w tym analizę danych zastanych. Drugiej, zwanej *foresight'em właściwym* opartej na wiedzy eksperckiej i wypracowaniem scenariuszy. Trzeciej, związanej z dążeniem do praktycznego wdrożenia wybranych scenariuszy.

³ [<http://www.nauka.gov.pl/nauka/polityka-naukowa-panstwa/program-foresight/definicja/>].

Ryc. 1. Proces *foresight*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Horton 1999].

W każdej z faz stosowane są odpowiednie metody z obszaru Futures Research i związane z *foresight'em* [Ratcliffe 2001, 2006] oraz planowania strategicznego. Do najbardziej znanych należy skanowanie horyzontalne, inaczej skanowanie bezpośredniego otoczenia badanego podmiotu, czy obszaru. Polega na szczegółowej analizie wskaźników jakościowych i ilościowych w obszarze: demografii, ekonomii, kwestii społecznych i politycznych, a także środowiskowych oraz technologicznych rozpatrywanych w odniesieniu do przedmiotu badań [Brodowicz 2013]. Wśród technik najczęściej stosowanych w skanowaniu horyzontalnymi są STEEP i DEGEST. Jedna i druga to akronimy angielskich słów oznaczających społeczeństwo (S), technologie (T), środowisko (E), ekonomia (E) oraz polityka (P). DEGEST jest dodatkowo rozwinięto o demografię (D). Już w 1967 r. Aguilar [1967] pisał, że prawidłowo przeprowadzona analiza oparta na danych jakościowych i ilościowych stanowi cenne źródło informacji do wykorzystania przez podmioty w kontekście planowania długoterminowego. W przypadku badań dotyczących rozwoju regionów skanowanie może wspomóc proces identyfikacji i analizy widocznych i rozwijających się trendów, szukania powiązań między nimi i estymacji ich potencjalnych skutków w obszarach związanych zarówno z ludnością, jak i gospodarką oraz pozostałymi obszarami ujętymi w STEEP lub DEGEST. Metoda STEEP była dla autorów ankiety inspiracją do zaproponowania jednolitej struktury grup pięciu wskaźników: 1) Społeczne, 2) Technologiczne, 3) Ekonomiczne, 4) Ekologiczne, 5) Polityczno-prawne (które jak wynika z sugestii respondentów, może być zastąpione lub uzupełnione o nową grupę wskaźników Przestrzenne).

3. Utworzenie Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych na podstawie województwa małopolskiego

Krajowe i regionalne obserwatoria rozwoju są relatywnie nowym narzędziem polityki rozwoju prowadzonej przez władze publiczne w Polsce. Historia powstania obserwatoriów sięga 2005 r. i jest istotna ze względu na pierwsze załączki monitorowania w Polsce wszystkich polityk publicznych, a nie tylko wybranych (np. europejska polityka spójności)⁴.

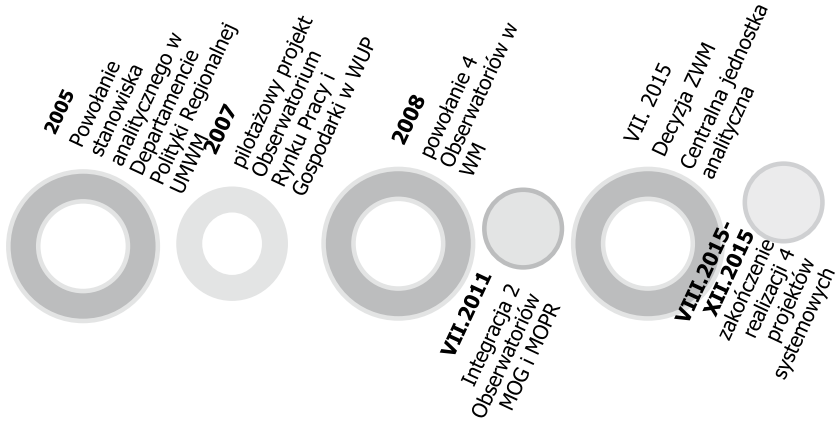
Dostrzeżenie wartości rzetelnych, aktualnych danych i analiz na temat procesów rozwojowych w regionach oraz potrzeby instytucjonalizacji działań badawczych wynikały z konieczności zarządzania napływającymi funduszami europejskimi. Jako bezpośrednią przyczynę powstania obserwatoriów w Polsce należałoby wskazać integrację z Unią Europejską (UE) i obowiązki wynikające z realizacji europejskiej polityki spójności na terenie kraju. Procesy te zostały zasilone dużymi środkami finansowymi pochodzącymi z funduszy unijnych, których Polska stała się bardzo szybko największym beneficjentem. Z tych środków sfinansowano w Małopolsce cztery obszarowe Obserwatoria, tworzące Małopolskie Obserwatoria Rozwoju Regionalnego. Z analizy źródeł wtórnych oraz wywiadu z J. Woźniakiem (Dyrektorem Wydziału Rozwoju Miasta Krakowa) pomysłodawcą utworzenia regionalnych obserwatoriów terytorialnych⁵, jak również z A. Górniak, Kierownikiem Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego⁶ wynika, że obecnie działa w województwie jedna centralna jednostka analityczna – Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, którego kształtowanie można podzielić na 2 zasadnicze etapy (ryc. 2):

- 1) Małopolskie Obserwatoria Rozwoju Regionalnego 2005-2015
- 2) Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego VIII.2015 – aktualnie

⁴ Informacje zawarte w tej części opracowania ustalono na podstawie wywiadów udzielonych 19 stycznia 2017 r. przez J. Woźniaka – Dyrektora Wydziału Rozwoju Miasta Krakowa, pomysłodawcę regionalnych obserwatoriów terytorialnych oraz 3 stycznia 2017 r. przez A. Górniaka, Kierownika Małopolskiego Obserwatorium Terytorialnym, w ramach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w Krakowie.

⁵ Na podstawie wywiadu autorki badań przeprowadzonego 24.01.2017.

⁶ Na podstawie wywiadu autorki badań przeprowadzonego 03.01.2017.

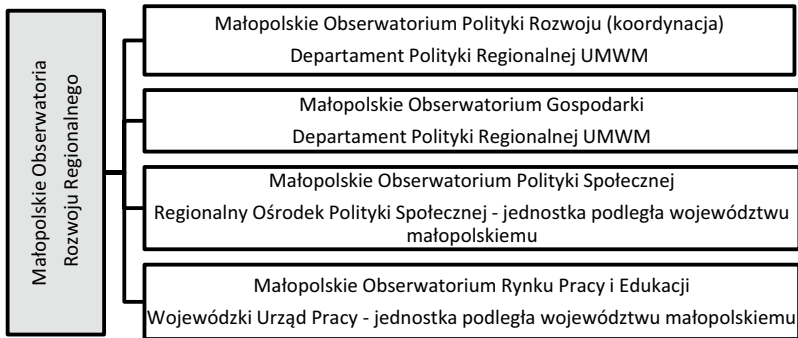
Ryc. 2. Historia powstawania Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
 UMWM – Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
 WUP – Wojewódzki Urząd Pracy
 WM – Województwo Małopolskie

Źródło: A. Górniak, Małopolskie Obserwatorium Terytorialne, Małopolskie Obserwatoria Rozwoju Regionalnego 2005-2015

Województwo małopolskie było prekursorem w zakładaniu obserwatoriów polityk publicznych w Polsce. Pierwsze pomysły utworzenia obserwatorium powstały jeszcze w 2005 r., a więc na długo przed utworzeniem kompleksowego systemu monitorowania polityk publicznych w kraju. Wypracowane rozwiązania instytucjonalne oraz analizowane obszary badawcze stanowiły wzór przenoszony przez władze publiczne na grunt innych województw. W latach 2005-2008 działało Obserwatorium Polityki Rozwoju, finansowane ze środków samorządu województwa małopolskiego. Wraz z rozpoczęciem perspektywy finansowej 2007-2013 Zarząd Województwa Małopolskiego zdecydował się na powołanie sieci 4 Obserwatoriów, do których należały:

- 1) Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju
- 2) Małopolskie Obserwatorium Gospodarki
- 3) Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji
- 4) Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej.

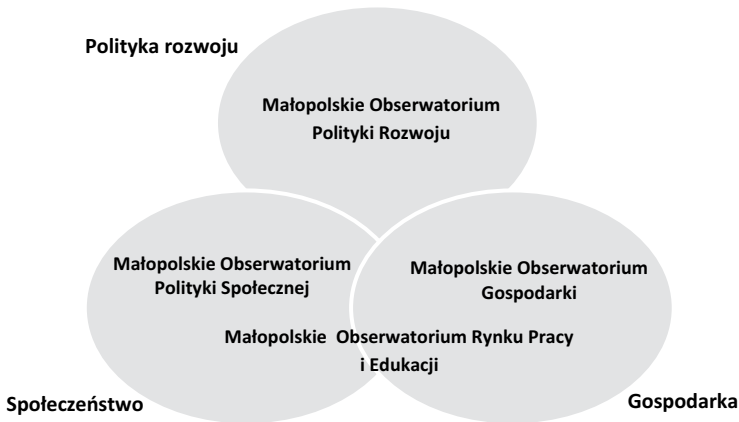
Wskazane Obserwatoria tworzyły wspólnie strukturę Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego. Powołanie sieci Obserwatoriów było podyktowane chęcią organizacji i zarządzania systemem badań i ocen polityk publicznych, w tym scalania, integracji i zarządzania wiedzą w regionie. Z czasem sieć Małopolskich Obserwatoriów została włączona w system strategicznego zarządzania (ryc. 3 i 4).

Ryc. 3. Sieć Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego 2008-VIII.2015

Źródło: A. Górniak, Małopolskie Obserwatorium Terytorialne.

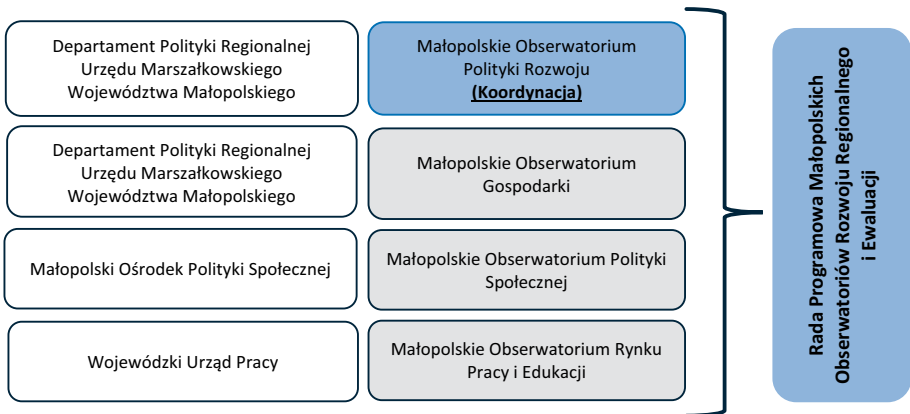
Każde z obserwatoriów realizowało badania w obszarze, który został mu przypisany. Wspólnym wątkiem badawczym, którym zajmuje się każde z obserwatoriów, była analiza wpływu uzyskanych środków unijnych.

Ryc. 4. Sieć M. Obserwatoriów 2008-2015 w strukturze społeczno-gospodarczej regionu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wykresu A. Górniak.

Działania Małopolskich Obserwatoriów wspierało ciało ekspercko-doradcze – Rada Programowa Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego i Ewaluacji, w skład której wchodziłi przedstawiciele Zarządu Województwa Małopolskiego (ZWM), przedstawiciele administracji, świata nauki. Do zadań Rady należało m.in. opiniowanie programów badań i kierunków bieżących i przyszłych prac Obserwatoriów (ryc. 5).

Ryc. 5. Struktura sieci Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie schematu A. Górniak
Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego VIII.2015 – Aktualnie.

W tych czterech jednostkach analitycznych – Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju; Małopolskie Obserwatorium Gospodarki; Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji; Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – pracowało łącznie ok. 29 pracowników, w tym 13 specjalistów ds. badań i analiz. W sierpniu 2015 r. Zarząd Województwa Małopolskiego podjął decyzję, że zostanie utworzona centralna jednostka analityczna w Departamencie Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego – Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, które ma być elementem budowania inteligentnego systemu uprawiania polityki publicznych i który stanowi ogniwo w strategicznym zarządzaniu regionem.

4. Idea „Banku informacji o regionie” – początek badań

Ministerstwo Rozwoju opracowuje i udostępnia: co roku – *Raport Przegląd Regionalny*, (2015)⁷, co dwa lata – *Analiza sytuacji województw w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2007-2014*, opracowywany przez regionalne obserwatoria terytorialne. Przygotowano

⁷ Pozyskano 20.06.2016 z: [https://www.mr.gov.pl/media/22090/Przegląd_Regionalny_2015_cz_II.pdf].

również *Raport o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym*⁸ obejmujący okres 2014-2014 (w którym mało miejsca poświęca się polityce przestrzennej). Jest to analiza – w ujęciu horyzontalnym – realizacji celów zawartych w najważniejszych dokumentach strategicznych.

Główny Urząd Statystyczny również opracowuje przegląd o nazwie *Raport o sytuacji społeczno-ekonomicznej*. W cyklu kwartalnym prezentowane są tylko podstawowe wskaźniki z zakresu: rynku pracy i wynagrodzeń, finansów przedsiębiorstw, rolnictwa, cen, finansów przedsiębiorstw, rolnictwa, przemysłu, budownictwa i handlu. Zawiera wybrane dane o podregionach i powiatach oraz ważniejsze informacje statystyczne dla województw i Polski. Niektóre zagadnienia powtarzają się, a inne uzupełniają raporty ww. ministerstwa.

W zakładce na portalu GUS o nazwie „Geoportal Statystyczny”⁹ jest wiele cennych danych, które można wykorzystać w analizie typu GIS, ale nie ma zbiorów danych przestrzennych (z metadanymi i informacjami o georeferencji) dostępnych w usługach sieciowych wms, wcs, wfs¹⁰, o których mowa w dyrektywie INSPIRE [2007]. Również portal mapowy Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, mimo że zapewnia dostęp do rejestru decyzji o pozwoleniu na budowę, danych o inwestycjach budowlanych na terenie całej Polski, to jest on ograniczony do wyszukiwania danej inwestycji według numeru działki. Nie ma tam „map lokalizacji decyzji” wybranego terytorium w usługach sieciowych tylko trzeba te dane dodatkowo przetwarzać do profesjonalnej analizy przestrzennej w technologii GIS. Z kolei geoportal krajowy

⁸ Z *Ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, która określa cele dokumentu:

- analiza kierunków rozwojowych kraju, z uwzględnieniem zakresu regionalnego i przestrzennego;
- ocena skuteczności realizacji celów rozwojowych kraju wskazanych w strategiach i programach;
- formułowanie rekomendacji dla polityki rozwoju regionów, sektorów oraz rozwoju przestrzennego, w tym rekomendacji dotyczących wdrażania instrumentów polityk.

⁹ [<https://geo.stat.gov.pl/>], Forma prezentacji informacji to kardiogramy, kartodiagramy.

¹⁰ WMS – *Web Map Service* (WMS) to międzynarodowy standard udostępniania danych przestrzennych w Internecie w postaci rastrowej. WCS – usługa *Web Coverage Service* (WCS) udostępniająca dane najczęściej w formie rastrowej. Warstwami są ciągłe dane przestrzenne, takie jak zdjęcia lotnicze i satelitarne, dane o pokryciu i wysokości terenu, których zmienność przestrzenna reprezentowana jest za pomocą pokryć rastrowych, WFS – Usługa pobierania danych przestrzennych *Web Feature Service* (WFS) umożliwia pobranie części lub całości poszczególnych zbiorów danych przestrzennych przechowywanych zgodnie z zadanymi kryteriami.

[www.geoportal.gov.pl] dopiero od niedawna udostępnia zbiory danych przestrzennych dotyczące planów zagospodarowania przestrzennego na wybranych obszarach kraju.

Badania empiryczne rozpoczęto od wywiadów pogłębionych przeprowadzonych z przedstawicielami: ROT w województwach dolnośląskim, małopolskim i mazowieckim oraz GUS. Częstkowe wyniki zostały omówione w prezentowanym opracowaniu w części dotyczącej ROT w woj. małopolskim.

Idea połączenia takiego banku informacji na jednym portalu każdego województwa, w proponowanej wstępnie strukturze, ma w założeniu przyczynić się do łatwiejszej, mniej żmudnej pracy pozyskiwania kompletnej, wiarygodnej informacji o faktach, danych, przez ponowne ich wykorzystanie z udziałem technicznych umiejętności, wysiłku intelektualnego i kapitału (dzielenie się kosztami pracy ludzkiej, technologii i infrastruktury).

Do realizacji tej koncepcji potrzebne jest przede wszystkim wypracowanie konsensusu pomiędzy jednostkami rządowymi i samorządu terytorialnego na poziomie regionalnym, opracowanie odpowiednich wytycznych technicznych, prawnych (np. obowiązek nadawania georeferencji w rejestrach publicznych). Dużym wyzwaniem jest osiągnięcie wysokiego poziomu współpracy pomiędzy wieloma partnerami zaangażowanymi w jej tworzenie.

Tworzenie jednolitej koncepcji systemu monitorowania polityk publicznych, w tym polityki przestrzennej napotyka na liczne bariery. Jakkolwiek od 2004 r. obserwuje się w Polsce załążki nowych metod zarządzania rozwojem regionalnym z wykorzystaniem badań typu *foresight*, do których również potrzebne są kompletne i wiarygodne dane wyjściowe.

Rola informacji w procesie rozwoju ewoluuje w kierunku ujęcia procesowego stanowiącego jeden z najważniejszych elementów systemu decyzyjnego, w którym bardzo istotne staje się dostarczanie kompletnych, wiarygodnych danych i monitorowanie zmian (w tym przestrzennych) za pośrednictwem porównywalnych mierników. Wymaga tego idea planowania zintegrowanego. Gromadzona, udostępniana informacja o zachodzących procesach na danym terytorium ma wymiar wielofunkcyjny, ale przede wszystkim wpływa na decyzje podmiotów publicznych, gospodarczych i obywateli.

Niestety nadal nie ma w Polsce platformy na poziomie kraju, regionu czy powiatu, na której w przystępny sposób byłyby udostępniane łącznie wyniki monitoringu najistotniejszych informacji o trendach rozwojowych w wymiarze społeczno-ekonomicznym i przestrzennym. Autorzy doceniają podejmowane próby działań zmierzających w kierunku zwiększenia dostępności tego typu danych, w tym dotyczących polityki przestrzennej.

W modernizującej się gospodarce polskiej konieczność identyfikacji tendencji rozwojowych w poszczególnych dziedzinach nauki i gospodarki, tworzenie odważnych wizji i scenariuszy rozwoju jest szczególnie ważna. Zadanie szybkiego nadrabiania dystansu cywilizacyjnego w stosunku do najwyżej rozwiniętych krajów i regionów może się dokonać głównie poprzez działania innowacyjne, wyprzedzające a nie działania imitacyjne [Safin 2010]. Badania typu foresight mogą stać się narzędziem wspierającym te działania.

Obecnie, to właśnie dostęp do Internetu, nowoczesnych komputerów i zaawansowanego oprogramowania na równi z rozwojem gospodarczym decydują o stopniu zamożności poszczególnych krajów i ich obywateli. Technologie informatyczne (IT) rozwijają się w przyspieszonym tempie i znacznie przyczyniają się do wzrostu gospodarczego w krajach wysoko rozwiniętych, a w USA są *de facto* czynnikiem dominującym. W użyciu są miliardy urządzeń mobilnych i komputerów tworzących ogromny rynek dla innowacyjnego oprogramowania. Nie są one jednak w pełni wykorzystywane ze względu na brak dostępu do wielu informacji, danych wytwarzanych przez administrację publiczną na poziomie regionalnym, lokalnym (powiat/gmina). Metody badawcze wywodzące się z *foresight*-u, w tym skanowanie horyzontalne i popularne techniki DEGEST oraz PEST mogą znaleźć zastosowanie.

5. Baza wiedzy o regionie – geneza powstania i zakres ankiety badawczej

Potrzeba podjęcia badań na temat baz wiedzy o regionie wynika zarówno z problemów rynkowych, jak i teoretycznych sygnalizowanych przez praktyków i naukowców zajmujących się m.in. planowaniem przestrzennym¹¹. Autorzy badań początkowo skupili się na poszukiwaniu idei i genezy ich powstania przez wywiady, w tym z przedstawicielami Instytutu Rozwoju Terytorialnego

¹¹ Do zainteresowania się problematyką badawczą zachęcił J. Korzeń (członek Rady Towarzystwa Urbanistów Polskich, który podczas referatu wygłoszonego w Gdańsku 24 września 2015 r. na konferencji z cyklu „Ekologia konstruktywnie” mówił m.in. o „modzie na opracowywanie strategii rozwoju” i problemach przełożenia ich celów na opracowania planistyczne, w tym o braku spójności pomiędzy strategiami a dokumentami planistycznymi oraz o przeszkodach legislacyjnych w realizacji polityki regionalnej i miejskiej. Wspomniał o problemie realizacji wielu inwestycji w wyniku „decyzji lokalizacyjnych” i przywołał liczby: 28,1% obszaru kraju pokrytego miejscowymi planami.

we Wrocławiu¹². Na bazie tego wywiadu oraz z przedstawicielami Mazowieckiego Obserwatorium Terytorialnego powstała pierwsza propozycja treści ankiety badawczej.

Zakres pytań ankiety zaprezentowano na spotkaniu z przedstawicielami Departamentu Strategii Rozwoju, Ministerstwa Rozwoju 13 grudnia 2017 r., a następnie przedyskutowano na spotkaniach z przedstawicielami Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych 15 i 16 grudnia 2016 r. 15 grudnia, za zgodą dyrekcji przedstawiono referat pt. *ROT – Nowy dialog terytorialny*. Była to okazja do przeprowadzenia badania jedną z metod *foresight*-u (grupa fokusowa). Po omówieniu pytań zawiązała się dyskusja, dzięki której w krótkim czasie można było zorientować się, które pytania ankiety powinny być zmodyfikowane. Ze względu na różnorodną strukturę grup zawodowych uczestników spotkania, dla niektórych osób kłopotliwymi były pytania o udostępnianie zbiorów danych przestrzennych za pośrednictwem usług przestrzennych¹³.

Ankieta pt. *Baza danych opisowych i przestrzennych o regionie*, datowaną na 01.06.17 r., opracowaną przez koordynatora zespołu badawczego i zaopiniowaną przez pozostałych członków tego zespołu (łącznie 4 osoby)¹⁴ przesłano do wszystkich Marszałków, zarówno w wersji elektronicznej (drogą e-mailową) jak również papierowej Poczta Polska.

Pytania zostały podzielone na trzy części A, B, C, kierowane do jednostek:

A – Infrastruktura Informacji Przestrzennej/ Infrastruktura Danych Przestrzennych

B – Biuro Planowania Przestrzennego /Polityka przestrzenna na poziomie regionalnym

C – Regionalne Obserwatorium Terytorialne/Baza danych społeczno-gospodarczych i przestrzennych o regionie. Dla przykładu zakres pytań części C skierowanej do ROT przedstawiono w załączniku 1 opracowania.

¹² Zaowocowało to m.in. pierwszym artykułem B. Stelmach-Fita, P. Bartoszczuk, M.P. Pękalska (2017).

¹³ W tym miejscu należy nadmienić, że kontynuowano następnie indywidualne rozmowy, wywiady, w tym z T. Zegarem, pracownikiem Urzędu Statystycznego w Warszawie. O ostatecznej treści ankiety zdecydowały dwa ostatnie wywiady: z M. Ziółkowskim 25 maja 2017 r., [2016] oraz A. Klasikiem 2 czerwca 2017, moderatorem panelu dyskusyjnego podczas konferencji *Terytorialny wymiar polityki regionalnej. Polskie doświadczenia* w Łodzi i jego publikacjami na temat *foresight*-u.

¹⁴ B. Stelmach-Fita, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie (koordynator), P. Bartoszczuk, Szkoła Główna Handlowa, D. Brodowicz, Szkoła Główna Handlowa, M. P. Pękalska, Uniwersytet Warszawski.

Do 15 lipca 2017 r. odpowiedzi przesłano z 14 urzędów marszałkowskich¹⁵. W badaniu zwrócono uwagę m.in. na potrzebę większego udziału specjalistów ds. urbanistyki, planowania przestrzennego w pracach zespołów regionalnych obserwatoriów terytorialnych.

1. Odnosnie do pytań z części A – skierowanych do regionalnych węzłów IIP/IDP większość odpowiedzi wskazuje na możliwości technologiczne i organizacyjne publikowania nowych zbiorów danych przestrzennych pod warunkiem dostosowania ich do wymagań tych infrastruktur (opisane zbiory danych z georeferencją) oraz przygotowania mechanizmów prawnych¹⁶. Podkreślano, że Regionalne IIP realizują cele ustawowe udostępniania publicznej informacji przestrzennej oraz innych zbiorów danych publicznych posiadających informację o lokalizacji przestrzennej; W 1 urzędzie (po konsultacjach z Urzędem Wojewódzkim) zrezygnowano z funkcji „udostępniania map lokalizacji decyzji” IIP – mimo to stwierdzono, że udostępnianie ich w usługach sieciowych ułatwiłoby proces uzgadniania i opiniowania.
2. Odnosnie do pytań z części B, skierowanych do Regionalnych Biur Planowania Przestrzennego o zapotrzebowanie na informacje przestrzenne typu „mapy lokalizacji decyzji”, wynikające z kilkunastu typów decyzji wydawanych na poziomie wojewódzkim, powiatowym, potwierdzono zapotrzebowanie na takie zbiory danych przestrzennych, dodając jeden komentarz: *Decyzje dotyczące inwestycji infrastrukturalnych o charakterze liniowym (gazociągi wysokiego ciśnienia, rurociągi, linie elektro-energetyczne NN, WN; drogi wojewódzkie, autostrady, drogi szybkiego ruchu). Obecnie brak usług sieciowych udostępniających ww. lokalizacje decyzji. Tylko w jednym z Urzędów napisano, że nie są potrzebne mapy lokalizacji decyzji, ponieważ wykazy decyzji są dostępne jako informacja publiczna, opisowa i publikowana w BIP.*
3. Odnosnie do pytań z części C, skierowaną do ROT o jednolitą strukturę portalu z „Bazą wiedzy o regionie” każdego urzędu marszałkowskiego, bardzo wstępnie, odpowiedzi można podzielić na dwie grupy.

¹⁵Nie brał udziału w badaniu tylko Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego. Przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego uzasadniają złożonością zagadnień woleli rozmawiać telefonicznie.

¹⁶Mógłby to być obowiązek nadawania georeferencji we wszystkich rejestrach decyzji lokalizacyjnych warunkujących zagospodarowanie przestrzenne, a następnie traktowania ich jako „zbiorów lokalizacji”

W pierwszej z nich, stanowiącej większość, wykazano zainteresowanie jednolitą strukturą i przedstawiono dodatkowe propozycje, co do zasad tego ujednociania lub pytano o dalsze szczegóły komentując, np., że *zapropozowany podział mierników z metody STEEP wymaga dodatkowych wyjaśnień i przyporządkowania przykładowych mierników i źródeł ich pozyskania do 5 wskazanych grup*. Ponadto zaproponowano nową grupę „Mierniki przestrzenne” związaną z polityką przestrzenną. W drugiej grupie odpowiedzi, stanowiącej zdecydowaną mniejszość, nie wykazano zainteresowania ujednocinaniem ww. struktury wskazując na wprowadzony już odpowiedni porządek zaproponowanej formy publikacji danych i informacji na portalu ROT. Odnośnie do tego ostatniego stwierdzenia opinię taką wyraziło m.in. Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, które faktycznie jest podstawową jednostką, której portal zasługuje na głębszą, merytoryczną analizę, w tym na zainstalowanie aplikacji „Model prognostyczny rozwoju województwa małopolskiego (MpIMOD)”. Autorzy potwierdzają, że daje się zainstalować i warto ją przetestować.

4. Odnośnie do pozostałych pytań z części C – ROT o zaproponowane grupy wskaźników, wstępnie zostały one przychylnie przyjęte przez większość respondentów, jednak odnotowano prośby o dalsze szczegóły. Jedna odpowiedź sugerowała zamianę grupy „Formalno-prawne” na „Przestrzenne”. Jedna odpowiedź wskazywała GUS za najbardziej odpowiednią jednostkę do gromadzenia w odpowiedniej zakładce grup wskaźników o sytuacji społeczno-gospodarczej regionów. Trzeci rodzaj odpowiedzi potwierdził, że nie ma w GUS wszystkich wskaźników, które są potrzebne do analiz, zadań wykonywanych z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego. Wychodząc naprzeciw aktualnym megatrendom rozwojowym i podejmowanym stosownie do nich problemom badawczym wskazano przykładowe obszary tematyczne, w których potrzeby tematyczne wydają się największe (dolnośląskie):

- I. **transport publiczny:** udział ludności korzystającej z transportu zbiorowego w miastach (transport miejski) i w regionie (transport regionalny) w ogólnej liczbie mieszkańców (%) wraz z podziałem na rodzaj środka transportu autobus/pociąg;
- II. **infrastruktura rowerowa:** udział ruchu rowerowego w ogólnej liczbie podróży w miastach, udział ruchu rowerowego w ogólnej liczbie podróży w regionie, liczba ofiar zdarzeń drogowych z udziałem rowerzystów, liczba ofiar śmiertelnych wśród rowerzystów, liczba

zintegrowanych węzłów przesiadkowych, liczba miejsc postojowych w systemie B&R, liczba miejskich systemów rowerów publicznych, długość turystycznych i rekreacyjnych tras rowerowych w podziale na województwa;

- III. **infrastruktura przeciwpowodziowa:** retencja przeciwpowodziowa w regionie w podziale na typ zbiorników (w mln m³), długość wałów przeciwpowodziowych w podziale na zlewnie i na województwa (km);
- IV. **partycypacja społeczna w gminach;**
- V. **dane społeczno-gospodarcze** pozwalające na ocenę rozwoju obszarów transgranicznych, a także prowadzonej na tych terenach współpracy transgranicznej;
- VI. **handel międzynarodowy oraz bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce.**

Podsumowanie

Propozycja jednolitej struktury udostępniania Bazy wiedzy o regionie na każdym portalu Urzędów Marszałkowskich wymaga dalszych badań empirycznych i dyskusji z praktykami. Wskazane byłoby utworzenie systemu zestandaryzowanych regionalnych portali z informacją o zjawiskach społeczno-gospodarczych i przestrzennych z linkami do regionalnych i lokalnych węzłów infrastruktury informacji przestrzennej z uwzględnieniem w przejściowym okresie odrębnej zakładki z dotychczasowym portalem ROT, jeżeli uznany będzie za uporządkowany. Portale z bazą wiedzy o regionie stanowią różne inspiracje i trudno je jednoznacznie ocenić. Województwo kujawsko-pomorskie przykładowo zawiera Atlas województwa.

Ponadto informacje o sytuacji społeczno-gospodarczej są udostępniane w postaci gotowych podsumowań i grup wskaźników dobranych subiektywnie przez autorów tych opracowań. Istnieje potrzeba udostępniania monitorowanych i dodatkowych grup wskaźników w takiej formie, która pozwoliłaby różnym ekspertom na samodzielny dobór wskaźników, które mają w ich ocenie największy wpływ na przewidywany scenariusz rozwoju (np. 1-3 scenariusze). Między innymi mogą tego oczekiwać różnego typu analitycy, w tym ds. badań typu *foresight*.

Wymagają dyskusji kwestie podziału, jakie dane, informacje, w tym grupy mierników powinny być publikowane na portalu GUS, a które na portalach urzędów marszałkowskich.

W celu pogłębienia analizy przedstawionego problemu badawczego, przewiduje się, po weryfikacji i podsumowaniu wyników pierwszej ankiety, przeprowadzić drugie pogłębione badanie uzupełniające. Zgromadzone argumenty za ujednoczeniem struktury zawartości portali mają być jeszcze raz przesłane do urzędów marszałkowskich z prośbą o zapoznaniu się z opiniami innych urzędów i odniesienie się jeszcze raz do idei ujednoczenia ww. struktury.

Podkreślić należy, że udostępnianie zintegrowanej informacji opisowej i przestrzennej na poziomie regionalnym, subregionalnym, lokalnym, w tym połączonej z geoportalami (zagospodarowanie przestrzenne w postaci zbiorów i usług danych przestrzennych), zaoszczędziłoby dużo czasu i pieniędzy na poszukiwanie danych, opiniowanie decyzji, opracowań planistycznych, ciągłe przetwarzanie tych samych danych do analiz GIS, czy chociażby rozliczanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Jako priorytet rekomenduje się zarówno badania, jak i działania, które będą miały na celu przyczynić się do: nowych metod zarządzania regionem, w tym z wykorzystaniem metod *foresight*, przez stworzenie możliwości dostarczania jak najbardziej aktualnych, wiarygodnych, kompletnych informacji, danych o sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej regionu, a zwłaszcza dotyczących polityki przestrzennej, w tym wsparcia tworzenia opracowań planistycznych w technologii GIS (bazy danych).

Literatura

- Aguilar F., 1967, *Scanning the Business*. Macmillan, New York.
- Akademickie Mazowsze 2030, 2010, *Scenariusze i strategie rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce i za granicą. Analiza foresightów i dokumentów strategicznych. Raport z badania*, Politechnika Warszawska, Warszawa.
- Akademickie Mazowsze 2030, 2011, *Przeprowadzenie analiza SWOT i PEST. Raport z badania*, Politechnika Warszawska, Warszawa.
- Annoni A., 2011, *Inspire and the Digital Agenda for Europe*. Spatial Information for Poland and Europe, *Annals of Geomatics*, IX, 5, 17-27, Polish Association for Spatial Information, Warszawa.
- Brodowicz D., 2013, *Futures Methodology as an Analysis and Planning Tool within the Commercial Real Estate Industry, an Interpretative Study*. Doctoral thesis, Dublin Institute of Technology, Dublin.
- Dublin Chamber of Commerce, 2004, *Dublin 2020 vision*, Dublin.

- Grochowski M., 2011, *Regionalne obserwatoria terytorialne jako instrument monitorowania rozwoju regionalnego*. Warsztaty w Białobrzegach, 20-21 maja 2011 r. [http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.../c/msr_7_grochowski.pdf, dostęp 11.01.17].
- Güell J. M. F., *Can Foresight Studies Strengthen Strategic Planning Process at the Urban and Regional Level?*, [http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/engl_100_fernandez_gell_jose_miguel.pdf].
- Hartmann Ch., 2011, *Urban Foresight to Urban Futures? Potentials and Limitations of Forward Looking Activities for Integrated Urban Development*. Proceeding REAL CORP 2011 z 20.06.17.
- Horton A., 1999, *A Simple Guide to Successful Foresight*. Foresight, t. 1.
- INSPIRE – Dyrektywa 2007/2/WE INSPIRE Parlamentu Europejskiego i rady Unii Europejskiej, ustanawiająca we Wspólnocie Europejskiej Infrastrukturę Informacji Przestrzennej.
- Izdebski W., 2016, *Dobre praktyki udziału gmin i powiatów w tworzeniu infrastruktury danych przestrzennych w Polsce*. Geo-System Sp. z o.o., Warszawa.
- Klasik A., Kuźnik F., Biniecki J., Szczupak B., Baron M., Ochojski A., 2010, *Foresight regionalny. Scenariusze protechnologicznego rozwoju woj. śląskiego. Foresight regionalny i technologiczny. Pierwsze doświadczenia polskich regionów*, A. Klasik, T. Markowski (red.). Studia KPZK PAN, t. CXXVII, Warszawa.
- Mamica Ł., Kopyciński P., 2010, *Foresight technologiczny na rzecz zrównoważonego rozwoju Małopolski*, [w:] *Foresight regionalny, op. cit.*
- Piwiński J., Szewczyk R., 2010, *Monitorowanie i prognozowanie priorytetowych, innowacyjnych technologii dla zrównoważonego rozwoju woj. Mazowieckiego (foresight Mazovia)*, [w:] *Foresight Regionalny... op. cit.*
- Raczek M., 2015, *ROT Regionalne Obserwatorium Terytorialne, Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego*, [<http://rcas.slaskie.pl/files/zalaczniki/2015/02/17/1350456627/1424171005.pdf>, dostęp 20.01.17].
- Ratcliffe J., 2001, *Imagineering Global Real Estate: a Property Foresight Exercise*. Foresight, t. 3: 453-465.
- Ratcliffe J., 2006, *Challenges for Corporate Foresight: towards Strategic Prospective through Scenario Thinking*. Foresight, t. 8: 39-54.
- RCAS, jako koordynator działań ROT, 26.04.2013, Wydział Planowania Strategicznego i Przestrzennego Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, [<https://www.slaskie.pl/zalaczniki/2013/04/29/1367215461/1367215535.pdf>, dostęp: 15.10.17].
- Rogut A., Piasecki B., 2010, *Foresight: niekonwencjonalny instrument strategicznego zarządzania rozwojem regionu (doświadczenia województwa łódzkiego)*, [w:] *Foresight regionalny, op. cit.*

Safin K., 2010, *Foresight jako metoda kształtowania przyszłości. Identyfikacja potencjału i zasobów Dolnego Śląska w obszarze nauka i technologia na rzecz poprawy jakości życia*,

[http://www.qol.ue.wroc.pl/pl/_/65/foresight_jako..._krzysztof_safin_m.pdf].

Stelmach-Fita B., Bartoszczuk P., Pękalska M., 2017, *Monitorowanie oraz udostępnianie informacji o zjawiskach społeczno-gospodarczych i przestrzennych w Polsce*. Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG, 31 (3), Kraków.

The European Foresight Monitoring Network Linz 21, 2002, Foresight Brief No. 085, [<http://www.foresight-platform.eu/wp-content/uploads/2011/04/EFMN-Brief-No.-85-Linz-21.pdf>].

The European Foresight Monitoring Network, 2004, Foresight Brief No. 069, Madrid, 2015, [http://www.ires.ma/IMG/pdf_Madrid_2015.pdf].

The Futures Academy, 2008, *Twice the Size?: Imagineering the Future of Irish Gateways*. Dublin Institute of Technology.

UMWD, 2007, Foresight regionalny dla Dolnego Śląska. Scenariusze rozwoju do roku 2020, [bip.umwd.dolnyslask.pl/plik,id,11333].

Woźniak J., 2012, *Dylematy modelu instytucjonalnego zarządzania rozwojem województwa*. Studia KPZK PAN, t. CXL: 167-184.

Ziółkowski M., 2016, *Gospodarcze przesłanki rozwoju przestrzennego – model monitoringu zmian w gospodarce Warszawy*, [w:], *Studium Gminy na nowo. Zmiany w prawie od 2016 r.*, L. Biegański (red). Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Oddział w Warszawie, Warszawa.

Strony Internetowe:

Foresight.pl

IBNGR, 2008, [<http://www.ibngr.pl/Obszary-badawcze/Przedsiębiorstwa-i-Innowacje/Projekty2/Zakonczone/Foresight-regionalny-Pomorze-2030-scenariusze-rozwoju-i-kluczowe-technologie2>].

MNSW, [<http://www.nauka.gov.pl/nauka/polityka-naukowa-panstwa/program-foresight/definicja/>].

RSI, 2011, [<http://www.rsi.wzp.pl/aktualnosci/foresight-regionalny-województwa-zachodniopomorskiego>].

Podziękowanie

Zespół badawczy dziękuje wszystkim respondentom, zwłaszcza uczestnikom wywiadów pogłębionych, wymienionych w opracowaniu za uwagę i poświęcony czas.

Załącznik 1: Zakres pytań części C skierowanej do ROT w badaniu ankietowym

- 1) Czy na portalu każdego urzędu marszałkowskiego powinna powstać ujednolicona pod względem zawartości, struktury „Baza Wiedzy o Regionie”, gdzie byłyby udostępnione różnego typu dane opisowe i przestrzenne? Tak/Nie. Jeżeli tak, jakie dane Państwa zdaniem, powinna zawierać:

A – Dokumenty strategiczne (Zintegrowane strategie rozwoju) – Tak/Nie

B – Dokumenty, opracowania planistyczne- Tak/Nie

C – Najistotniejsze grupy wskaźników zewnętrznych rozwoju społeczno- gospodarczego – Tak/Nie

Jeżeli tak, proszę wyrazić opinię o 5 jednolitych grupach zewnętrznych mierników rozwoju, które byłyby podstawą do tworzenia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa

1) społeczne – TAK/NIE Jeżeli nie, jaka inna propozycja?

2) technologiczne – TAK/NIE Jeżeli nie, jaka inna propozycja?

3) ekonomiczne – TAK/NIE Jeżeli nie, jaka inna propozycja?

4) ekologiczne – TAK/NIE Jeżeli nie, jaka inna propozycja?

5) polityczno-prawne – TAK/NIE Jeżeli nie, jaka inna propozycja?

Przy czym ekonomiczne można byłoby podzielić na:

a) sektor rynkowy – TAK/NIE

j.w.

b) sektor samorządowy – TAK/NIE

j.w.

c) mierniki syntetyczne (podstawowe) – TAK/NIE

j.w.

d) mierniki wyspecjalizowane – TAK/NIE

j.w.

e) mierniki koniunktury – TAK/NIE

j.w.

D – Prognozy (w tym czaso-przestrzenne) społeczne, gospodarcze, demograficzne TAK/ Nie

- E – Opracowania typu: badania, ekspertyzy, raporty, analizy – Tak/
Nie
- F – Linki do Europejskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej
IIP (INSPIRE)
- G – Linki do Krajowej Infrastruktury Danych Przestrzennych KIDP
(w tym mapy, zasięgi lokalizacji decyzji warunkujących zagospodarowanie przestrzenne wydawanych na poziomie wojewódzkim Tak/Nie i powiatowym (w tym decyzje o pozwoleniu na budowę – Tak/NIE)
- H – Linki do innych stron udostępniających dane o województwie
Tak/Nie; Jakże strony?
Np. GUS (BDL, STRATEG),
- I – Współpraca z innymi podmiotami – Tak/Nie
- J – Inne propozycje sposobu udostępniania informacji, INNYCH
GRUP MIERNIKÓW